

Jera Ivanc

PREVARE

Po motivih komedije *L'Ingannati* anonimnega renesančnega avtorja

Komedija *Prevare* je nastala na povabilo direktorice MGL Barbare Hieng Samobor, potem ko je režiserju Jaku Ivancu in meni, njegovi dvojčici, za predlogo predstave predlagala precej obsežno renesančno komedijo anonimnega avtorja *Prevarani (L'Ingannati)*. Režiser se je odločil za malo sceno, za majhno zasedbo in za živo klavirsko spremljavo. Zaplet renesančne komedije je precej preprost: izgubljeni dvojček Fabrizio se znajde v Modeni ravno v trenutku, ko njegova dvojčica Lelia, preoblečena v fanta in s tem na las podobna svojemu bratu, pobegne iz samostana, kamor jo je poslal oče, ki jo želi omožiti z bogatim vdovcem Gherardom. Lelia se zaposli pri meščanu Flamminiu in se vanj zaljubi, a on ljubi Gherardovo hčer Isabello, ta pa se ogreje za njegovega paža – Lelio. Iz tega sledi kup bolj ali manj komičnih prizorov, za katere poleg zamenjav dvojčkov poskrbi tudi pisana paleta ostalih likov, od služinčadi do gostilničarjev. Glavne like sem ohranila, nekatere stranske izpustila, nekatere pa nadomestila, denimo Fabrizijevega parazita s pocestnico in njegovega učitelja s študentom. Štirinajst likov, pet igralcev in pianist; režiser je bil sicer do predloga, da bi dvojčka – podobno kot v renesančnem izvorniku – igrala ena igralka, že od začetka skeptičen, a sva se dogovorila, da prvo roko napišem po svoje, saj bi sprememba vplivala le na sklepni prizor. Tega sem kasneje brez večjih težav tudi dejansko prilagodila razširjeni zasedbi. Glavno vodilo pri pisanju je bilo poiskati situacije, ki bodo ekipi omogočale čim več možnosti za radoživo komično preigravanje, in okrog njih sestaviti prizore, pri čemer je bilo treba paziti, da imajo igralci dovolj časa za preobrazbo; predvsem v prvi polovici, kajti kasneje, ko so liki in zgodba že dovolj jasni, preobrazbe pred očmi gledalcev omogočajo dodatno komiko. Ko je bila osnovna struktura jasna, sem njeno trdnost preskusila še z

dialogi, monologi in songi. Za zadnjo različico sem po režiserjevih smernicah ter sugestijah skladatelja Davorja Hercega besedilo skrčila in nekatere songe napisala na novo, nekatere pa je z režiserjevo pomočjo med skladanjem okrajšal skladatelj sam. Med vajami je ekipa nekatere like narečno obarvala in dodala nekaj svojih duhovitih replik (ter nemih prizorov), sicer pa razen drobnih črt v besedilo ni posegala. Za uprizoritev je epilog napisal dramaturški sodelavec, Gašper Tič. Premiera je bila 10. maja 2014 na mali sceni MGL, vse ponovitve do konca sezone so bile razprodane.

Besedilo veliko dolguje ne vedno mirnim, a vedno ustvarjalnim pogovorom z režiserjem. Verzija besedila, ki je pred bralcem in bralko, je oplemenitena s predstavo, a ni uprizoritvena.

Premiera 10. maj 2014, mala scena MGL

Režiser Jaka Ivanc, skladatelj Davor Herceg, scenografa Jaka Ivanc in Milan Percan,
kostumograf Leo Kulaš, lektorica Maja Cerar, gib Domen Valič

Nastopili so Viktorija Bencik, Jurij Drevenšek, Nika Rozman, Domen Valič, Gašper Tič,
Uroš Smolej in pianist Jan Sever

dramatis personae

VIRGINIO BELLENZINI, obubožani vdovec

LELIA BELLENZINI, njegova hči

FABRIZIO BELLENZINI, njen brat dvojček

CLEMENZIA, njuna dojlja

SCATIZZA, Virginiev sluga

GHERARDO FOIANI, bogati vdovec

ISABELLA FOIANI, njegova hči

PASQUELLA, njena gardedama

FLAMMINIO CARANDINI, meščan

CRIVELLO, Flamminiev sluga

PIETRO, študent

HELENA, pocestnica

FRULLA, lastnik gostišča Pri Škisu

AGIATO, lastnik gostišča Pri Špeglu

kdaj in kje – v **Modeni, 1532**

Razdelitev vlog

Lelia

Fabrizio

Isabella in Helena

Flamminio in Pietro

Virginio, Pasquella, Crivello, Agiato

Gherardo, Clemenzia, Scatizza, Frulla

PRIZORI**OSEBE****Prolog****I. dejanje**

1. To je ljubezen	Lelia, Clemenzia
I. 2. Tič – glavič	Lelia, Clemenzia, Isabella, Pasquella
I. 3. Načrt	Lelia, Clemenzia
I. 4. Valček batin	Crivello, Scatizza
I. 5. Poljub	Crivello, Scatizza, Lelia, Isabella
I. 6. Transcendenca	Flamminio, Lelia
I. 7. Volcie gamba	Flamminio, Isabella

II. dejanje

1. Odposlanec Fabrizio	Pietro, Helena, Fabrizio, Agiato, Frulla
II. 2. Nekdo laže	Virginio, Clemenzia
II. 3. Petnajst jezikov	Fabrizio, Isabella
II. 4. Špec kahla	Flamminio, Crivello
II. 5. Prva zamenjava	Lelia, Agiato, Helena, Pietro
II. 6. Druga zamenjava	Fabrizio, Pasquella
II. 7. Scatizza – resnica	Crivello, Scatizza, Flamminio
II. 8. Juda Iškarjot	Flamminio
II. 9. Fotra	Virginio, Gherardo
II. 10. Panika	Lelia, Clemenzia

III. dejanje**Epilog**

SONGI

Prolog

To je ljubezen

Naj crkne, pesjan!

Do neba

Dovolj!

Pri Škisu

Pri Špeglu

Petnajst jezikov

Dal ji je poljub!

Juda Iškarjot

Epilog

Prolog*[ref.]***Prevare, prevare, prevare,****imajo svoje čare.****Preslepijo oko in uho,****v igro vas zapeljejo.****Prevare, prevare, prevare ...**

Smo v šestnajstem stoletju,
in naša ljuba Zemljica še vedno v centru je sveta,
krog nje so voda, ogenj, zrak, sfere planetov, zvezdni prah,
onkraj pa sta bog in vrag.

Je že tako, da razodetju
Nikole Kopernika, da zvezda center je vsega,
niso vsi takoj verjel – eni niso niti vedel,
drugi ne bi razumel,
vsi pa so konkretnejše skrbi od teh imel.

Na primer Italijani ...
Papež hotel je iz škornja Karla Habsburga pregnati,
pa so se cesarske čete hitro znašle mu pred vrati.
Leto dni so Rim plenile, papeža v ječo vtaknile
(jasno, da so luterani bli pri tem najbolj zagnani).
S tem dogodkom je blo v Rimu konc visoke renesanse,
da še kdaj bi blo kot prej, sploh ni blo več nobene šanse.

A svet je šel naprej ...
Michelangelo, da Vinci, Tizian in Tintoretto
še *al fresco* so grafite risal po cerkvah zavzeto.
Ampak raj kot božjo mater gledal so ljudje teater,
kjer so bli vsi glumci moški, tud za razne vloge z joški.
Drugo skrajnost je blo najt na odrih ženskih samostanov,

kjer so vse igrale nune, tud vloge brez možganov.

Mi smo ubral sredinske strune ...

Naša gledališka trupa ma dve puncu in štir fante,
ki se vam izkažemo za prvovrstne prevarante,
saj igramo vse počez – vloge z joški in tud brez.
V zgodbi je štirinajst oseb, nas pa, kot rečeno, šest –
ker bo tempo neizprosno, da bi ne prišlo do zmede,
zdaj spoznajte zgodbo igre in dramatične osebe.

(Kot nastopijo, se igralci transformirajo v like, pomagajo drug drugemu pri transformaciji in pripravljajo vse potrebno. Sprva replike padajo med pripravami, ne še čisto zares, potem pa že kar precej zares. Vezno besedilo lahko pove kdorkoli.)

Piše se leto 1532. Bogati vdovec Virginio Bellenzini, oče dvojčkov Lelie in Fabrizia, je pred petimi leti med plenjenjem cesarske vojske po Rimu izgubil večino svojega premoženja.

VIRGINIO: Gorje! Moje bogastvo! Vse sem izgubil!

A ni izgubil samo premoženja. Neznano kam je izginil tudi njegov edini sin, takrat trinajstletni Fabrizio.

VIRGINIO: Oooo! Gorje! Moj sin, moj sin!

Ostala mu je še hči, trinajstletna Lelia.

VIRGINIO: Oooo, gorje! Gorje!

V Rimu ni bilo prihodnosti, zato se je skupaj s hčerko preselil v Modeno, svoje rojstno mesto. Lelia je rasla in rasla in rasla in ... zrasla.

VIRGINIO: O, gorje, gorje! Kje bom našel denar za tvojo doto? Če dam tebi, mi za Fabrizia, če je slučajno še živ, nič ne ostane.

LELIA: Vse daj Fabriziu, očka, jaz se bom poročila iz ljubezni, in ta ne potrebuje dote, ali pa se sploh ne bom poročila.

VIRGINIO: Gorje, gorje!

Ampak Virginio se je kmalu nasmehnila sreča. Ime ji je bilo Gherardo Foiani, bogati vdovec in Virginiev prijatelj iz otroštva.

VSI (*Zapojajo.*): Stari Gherardo ma v riti petardo.

GHERARDO (*Se poigrava z velikim možnjičem.*): Virginio, tale tvoja hčerka je zrasla v eno res fejest babo.

VIRGINIO: Ah, v osemnajstem letu je že, pa še vedno na mojih plečih. Kmalu bo stara devica. Gorje, gorje!

GHERARDO: Mogoče ti lahko kako pomagam.

VIRGINIO: Le kako? Saj nimaš sina.

GHERARDO: No, jaz bi jo z veseljem vzel.

VIRGINIO: Ti? (*Plane v smeh.*)

GHERARDO: Zakaj pa ne? Vdovec sem, dovolj premožen, kljub starosti še vedno mladosten, imam hčerko, nimam pa naslednika. Tvoja Lelia je v ravno prav plodnih letih in ravno prav ... čvrsta, da bi jo vsak z veseljem ... naredil za mater številnim sinovom. Se ti ne zdi?

VIRGINIO: Oh, Gherardo, vse je res ... Ampak saj veš, da sem pred petimi leti med plenjenjem Rima izgubil skoraj vse. Če ti dam za doto tisto malo, kar imam (*izvleče majhen mošnjiček*), mi za Fabrizia nič ne ostane.

GHERARDO: Res še vedno upaš, da je živ?

VIRGINIO: Seveda je živ in našel ga bom!

Virginio se je namreč vsako leto odpravil za dva meseca v Rim iskat sledi za izginulim Fabriziem.

GHERARDO: Kaj pa, če se dogovoriva za polovico?

VIRGINIO: Za sina bo še vedno premalo.

GHERARDO: Za četrtno?

VIRGINIO: Ne morem, razumi me, sin je sin, moram mu zagotoviti človeka vredno prihodnost!

GHERARDO: Osmino?

VIRGINIO: Ne morem, nimam. Lahko pa se dogovoriva, da ti jo dam, če mi daš tisoč florintov.

GHERARDO: Jaz tebi!?

VIRGINIO: Če se ti ne zdi vredna niti tisoč florintov, pa nič.

GHERARDO: Pa nič!

VIRGINIO: Velja: lahko jo imaš – jaz ne dam nič, ti pa tudi nič.

GHERARDO: Velja. Kdaj se lahko vzameva?

VIRGINIO: Amidva?

GHERARDO: Ne, midva!

VIRGINIO: A! Ko se vrnem iz Rima.

Sežeta si v roke in gresta vsak po svoje. Ko Lelia izve za dogovor, se upre, oče pa jo do poroke pošlje v samostan in odide v Rim na vsakoletno iskanje sledi za Fabriziem. V samostanu bo Lelia do poroke na varnem, si misli. Ampak se moti. Hudo moti.

NUNA1: Ljubi Jezus, to je grozno!

NUNA2: Z Gherardom da se moraš poročiti?!

NUNA3: S tistim ...? Nemogoče!

NUNA4: Tudi mene so silili v poroko, pa sem šla raje v samostan. Samo tukaj sem zares svobodna.

VSE: Jaz tudi.

NUNA5: Tega ne smemo dopustiti!

NUNA1: Ljubi Jezus, res ne!

NUNA2: Pomagale ti bomo.

NUNA3: Pobegnila boš.

LELIA: Kam? Kako?

NUNA4: Oblekla boš tole obleko,

NUNA5: vzela tale mošnjiček srebrnikov,

NUNA1: Ljubi Jezus, kako razburljivo!

NUNA2: in poskusila srečo.

LELIA: To je vendar moška obleka.

NUNA3: Seveda.

NUNA4: Samo kot moški boš lahko svobodno hodila po ulicah Modene.

NUNA5: Privošči si.

NUNA1: Me si redno, ljubi Jezus, hi hi hi hi ...

LELIA: Zvite ste, zvite ...

(Oblačijo Lelio, se hihitajo in prepevajo Stari Gherardo ma v riti petardo.)

Lelia se prelevi v mladeniča po imenu Fabio degli Alberini in se odpravi v mesto, naravnost v gostilno Pri Škisu. Tam ji pride na uho, da neki gospod Flamminio Carandini išče novega paža, ker mu je stari pobegnil. Zgrabi priložnost – in dobi službo.

FLAMMINIO: Dragi Fabio, verjamem, da se bova dobro ujela.

LELIA: Tudi jaz, gospod Flamminio, tudi jaz ...

Medtem pa Virginio v Rimu dobi Gherardovo pismo:

VIRGINIO/GHERARDO: »Dragi Virginio, premislil sem si (*Virginio prebledi*), ne morem več čakati (*si oddahne*). Poleg tega me obhajajo strašne slutnje. Na ušesa so mi namreč prišle govorice, da je Lelia pobegnila iz samostana. Verjamem, da gre za zlonamerno

obrekovanje zavistnežev, a vendar te prosim, da pohitiš domov, da se z Lelio lahko čimprej vzameva. Tvoj prijatelj Gherardo.«

VIRGINIO: Moj bog, seveda, že grem, že tečem, že hitim!

Skoči(m) na konja in jaha(m), kot da mu gori za petami, izmuči sedem konj in se tretji dan, danes navsezgodaj zjutraj, predčasno in povsem nepričakovano vrne domov. Zbudi staro doviljo Clemenzio in jo pošlje v samostan po Lelio.

VIRGINIO: Pojdi v samostan in jo takoj pripelji domov, nocoj bo poroka.

CLEMENZIA: Nocoj bo poroka?! Moj bog, že tečem, že hitim.

Clemenzia hiti v samostan, Lelia oziroma Fabio degli Alberini pa jo maha h Gherardovi hčerki Isabelli, da ji prenese ljubezensko pesem svojega gospodarja.

I. dejanje

Ulica ali trg v Modeni.

1. prizor

Clemenzia hiti v samostan; ustavi se in lovi sapo.

CLEMENZIA

Moj bog, moj bog ...

Nastopi Lelia, z leve, preoblečena v Fabia, v roki drži list papirja in ga bere. Zagleda Clemenzio in se potuhne.

LELIA

Clemenzia. Kaj pa, če si jo malo privoščim ... Tudi če me prepozna – izdala me gotovo ne bo. (*Clemenzia odhiti naprej, Lelia jo mogoče spotakne ali prestraši.*)

Hej, guspa, kam pa tko hitite? A se ne bi raj z mano mal puzabaval, a?

Fabio sem in babe me rade grabijo (*težka svoje mednožje*),

tolk me je v hlačah, da me nikol ne pozabijo.

Tko bi vas zgnetu, pol ko bi cune z vas zmetu, vuf,

da bi do lune skakal, če bi sploh še loh noge skup dal, vuf vuf!

(Jo prime za tazdanjo ali kaj podobnega.)

CLEMENZIA

A!

Ti bom jaz dala vuf vuf, mulc prekleti!

(Gre nad Lelio; lov, tepež, kričanje.)

Boš ti videl, kaj se pravi, če te prava baba zgrabi, samo še cvilil boš in nič več lajal, brez dingelna boš ostal in brez zob, popolila ti jih bom enega za drugim, dingelna odrezala, nategnila in posušila, nanj tvoje zobe nanizala in ti ga obesila okrog vratu, da boš do konca dni vedel, kaj se pravi pljuvati obscenosti po damah!

LELIA

(Med tepežem, med bolečino in smehom.) Au! Nehaj! Au! ...

Nehaj, Clemenzia, nehaj, to sem jaz, a me ne prepoznaš?

CLEMENZIA

Čakaj malo ...

O!

Oooo, o Fabrizioo, moj Fabrizioo! *(Jo stiska k sebi.)*

Kako sem molila, ljubi moj fantek, pet let sem vsak večer molila, da bi se vrnil živ in zdrav ... *(jezno)* ti pa takole!

(Se spravi nadnjo; lov, tepež, kričanje.)

Norčuješ se iz svoje nič hudega slutече dovilje, potem ko je bila reva prepričana, da te je pogoltnila Tibera, da so te cesarjevi vojaki prodali v suženjstvo, nabodli na kopja in spekli na grmadi. Prekleti smrkavec, da te ni sram!

(Ga premočno stiska k sebi.) Samo da si živ in zdrav.

LELIA

(Kot prej.) Au! Nehaj! Au!

Au, jaz nisem ne Fabio ne Fabrizioo, jaz sem, Lelia. Me res ne prepoznaš?

CLEMENZIA

Lelia? *(Objem popusti.)* Pa res ... čisto taka si kot Fabrizioo, smrklja predrzna!

(Lelia odskoči; spet lov, tepež, kričanje, na koncu decrescendo v jok.)

Ti bom jaz dala Fabia, za jajca ga bom obesila in z dingelnom zadavila! Mene, da boš zgnetla, smrklja brezvestna, z mene da boš cunje strgala!? Moj bog! Ljubila in dojila sem te kot lastno hčer – ti pa takole, oblečena v moškega flankiraš okoli in nadleguješ stare gospe! Še huje – preoblečena v moškega svoji stari dojilji vzbujáš upanje, da je njen Fabrizio še živ! Od sreče mi je skoraj odpovedalo srce. *(Joče.)* Ubogi moj Fabrizio ...

LELIA

(Spravljivo.) Saj je živ! Da bi v grob spravili takega premetenca, lažnivca in prevaranta, kot je moj ljubi dvojček, bi potrebovali vse kaj hujšega, kot je plenjenje cesarske vojske po Rimu. Ko boš najmanj pričakovala, se bo vrnil in nam jo vsem zagodel. *(Zase.)* Dobila jih bom pa, kot ponavadi, jaz.

(Clemenzia še vedno joče.)

Oprosti, no, nisem te hotela tako vznemiriti.

CLEMENZIA

Pa si me! Da te ni sram! In kaj se to pravi, pobegniti iz samostana in hoditi okoli v moški preobleki? Kaj, če te kdo prepozna? *(Se spomni, zakaj jo išče, in spremeni ton.)* Poslušaj, tvoj oče se je nepričakovano vrnil iz Rima in me poslal pote v samostan. Z Gherardom sta spremenila načrte, poroka bo že nocoj! Dovolj je maškarade, greva domov!

LELIA

(Se ji zmakne.) Nikamor ne grem in ne bom se poročila z Gherardom!

CLEMENZIA

Ooo, pa kako se boš!

LELIA

(Se ji zmakne.) Ne ne bom! *(Zapoje.)* Stari Gherardo ...

CLEMENZIA

(Jo lovi.) Pridi sem! Tvoj oče se je dogovoril –

LELIA

(Se ji zmakne.) Briga me, kaj in s kom se je dogovoril! Sploh pa nisem več Lelia, ampak sem Fabio. Fabio degli Alberini, paž pri žlahtnem gospodu Flamminiu Carandiniju. Na uslugo, gospa. *(Se ji prikloni.)*

CLEMENZIA

Kaj? Ti živiš pri nekem moškem? To je višek!

LELIA

To je ljubezen, draga moja, ljubezen!

[l. kitica]

Njegovim šalam se smejim,

to je ljubezen.

Čeprav ne zna pisat rim, ne trpim,

to je ljubezen.

Prikupno je zmeden,

to me privlači

všeč mi je tudi,

kadar se slači.

Z njim jem, z njim bedim,

zanj se zjutraj zbudim,

samo zanj še živim –

to je ljubezen –

v ljubezni sva najboljši tim!

[ref.]

[A]Ne! Najin dom bo kot iz sanj,

v njem se bova ljubila vsak dan,

iz čiste ljubezni zgrajen,

z objemi krašen.

[A]Strast in sreča, poljubi in smeh

bodo redno pri naju v gosteh,

najin bo cel svet,

lepo bo za umret!

CLEMENZIA

[B] **Ti kar sanjaj, ljubica!**

**Tvoja prihodnost je Gherardova,
ničesar od tega ne bo,
življenje bo s srečo odšlo.**

[A] **Vajin dom bo nočna mora,
tvoj soprog bo brez odmora
v smrad petarde odet,
hudo bo za umret!**

[2. kitica]

**Pri sebi vedno imej parfum,
to je rešitev.
Pozabi ljubezen, vklopi razum,
to je rešitev.
Gherardo bogat je,
kar ni napačno.
Dobro premisli,
lahko je privlačno
dobiti stvari,
ki srce jih želi –**

L: To Flamminio je!

C: To ni rešitev!

L: Z njim bom postarala se!

[ref.]

[A] **Najin dom bo kot iz sanj,
v njem se bova ljubila vsak dan,
iz čiste ljubezni zgrajen,
z objemi krašen.**

**[A] Strast in sreča, poljubi in smeh
bodo redno pri naju v gosteh,
najin bo cel svet,
lepo bo za umret!**

CLEMENZIA

**[B] Moj bog, ljubica!
Če boš žena Gherardova,
ničesar od tega ne bo,
življenje bo s srečo odšlo.**

LELIA in CLEMENZIA (*hkrati*)

**[A] Najin dom bo kot iz sanj, (Vajin dom bo nočna mora)
ljubila se bova vsak dan, (tvoj soprog bo brez odmora)
najin bo cel svet, (v smrad petarde odet),
lepo bo za umret! (hudo bo za umret!)**

CLEMENZIA

Ubogi otrok!

LELIA

Sploh ne! Ker se bom nocoj namesto z Gherardom poročila s Flamminiem! Očetu je tako ali tako popolnoma vseeno, s kom me poroči, važno je le, da se me čimprej in čim ceneje znebi.

CLEMENZIA

(Ni prepričana, ali se ji to zdi pametna ideja ali ne.) Aha ...

LELIA

Samo eno težavico imam ... *(Zagleda prihajati Isabello in Pasquello.)* Tamle gre!

CLEMENZIA

Gherardova hči Isabella?

LELIA

Ja. *(Jo odrine.)* Hitro, stran, ne pozna se!

CLEMENZIA

Kaj?

LELIA

Jaz sem Fabio in ti me ne poznaš!

CLEMENZIA

A!

2. prizor

Nastopita Isabella in njena gardedama Pasquella.

Clemenzia strese po tleh novčiče ali kaj podobnega, prav počasi jih pobira, opazuje srečanje in vleče na ušesa; vsi se zavedajo njene radovedne prisotnosti, Isabella le stežka skriva svojo gorečo naklonjenost do Fabia.

LELIA

Dobro jutro, *la bella* Foiani. *(Pasquelli.)* Pristrčen pozdrav tudi vam. *(Pasquella pokima.)*

ISABELLA

Dobro jutro, Fabio.

Moram ti povedati, da zelo pogrešamo tvojo očarljivo prisotnost v našem domu. Ni res, Pasquella? Hočem reči, človek bi mislil, da se nas izogibaš.

LELIA

Nikakor, moja gospa, prav zdaj sem namenjen k vam, da vam prenesem ljubezenske pozdrave svojega gospodarja in pesem, ki jo je napisal. *(Iz žepa potegne list s pesmijo.)*

ISABELLA

(Zdolgočaseno.) Ah, Flamminio Carandini je spet napisal pesem. Pesniki so menda strašni ljubimci. Ni res, draga?

PASQUELLA

Res je. Strašni.

ISABELLA

Lahko bi se kdaj oglasil tudi v svojem imenu, ne samo v imenu svojega gospodarja. Saj si mu prenesel moj odgovor na njegovo včerajšnjo pesem – naj mi neha dvoriti, ker ne prenesem več pogleda nanj?

LELIA

Seveda, gospa. Ampak nikakor ne more razumeti, zakaj ste se začeli meni nič, tebi nič ohlajati.

ISABELLA

(Afektirano.) Ne more razumeti. Ubogi Flamminio.

Ti pa razumeš, a ne da razumeš, Fabio? Kako gorim? Nič ni meni nič, tebi nič. Meni tič, njemu nič.

LELIA

Meni tič, njemu nič?

ISABELLA *(Se vedno bolj ogreva.)*

Ne, tič je tvoj in ti boš moj. Tebi jaz in moj pestič, njemu nič. Tvoj količ v moj čebrič, tvoj natič v moj gradič, tvoj rogljič v moj žlebič, tvoj glavič ob moj brstič, jaz tvoj deklič, ti moj kozlič, tvoj črvič naj me –

PASQUELLA *(jo prekine)*

Na žalost ne moreva več ostati, mudi se nama k spovedi. Ko se vrneva, bo mladi Fabio nadvse dobrodošel v varnem okrilju doma moje varovanke, kjer ji bo lahko brez zadržkov predal pozdrave svojega gospodarja in ji prebral pesem, ki je žlahtni Flamminio Carandini gotovo ni namenil vsakršnim ušesom, *(namenjeno Clemenzii)* še najmanj tako nizko padlim,

ki vlečejo nase tuje besede in s tem izpričujejo votlo izpraznjenost svojega medprostora. Ni res, ljuba Isabella?

(Clemenzia zardeva, tega ni hotela slišati, Isabella se nekoliko strezni.)

ISABELLA

Seveda, čez pol ure. *(Pasquelli.)* Hvala, draga. *(Fabi.)* Na svidenje, Fabio.

LELIA

Moja gospa. Čez pol ure torej.

Isabella in Pasquella odideta.

3. prizor

CLEMENZIA

(Osuplo, precej je iz sebe.) Moj bog! ... Kakšna predrznost! In damica ...! Toliko je manjkalo, da te ni naskočila. Svojo bodočo mater!

LELIA

Zdaj vidiš, kakšno težavico imam.

CLEMENZIA

Težavico!? To, da tvoj novi ženin, ki sploh ne ve, da je tvoj ženin, ljubi drugo, natančneje hčerko tvojega prvega ženina, to je zate težavica!?

LELIA

A ni? Ampak jo bom rešila. S tvojo pomočjo. Moja ljuba Clemenzia.

CLEMENZIA

Z mojo pomočjo!? Moj bog, kaj ti pride na misel!

LELIA

Res te potrebujem. Prosim, pomagaj mi. Prosim, prosim ... Prosim, prosim, prosim ...

CLEMENZIA

(Malo se pusti še prositi, ampak ne predolgo, Lelia zna biti nadležna.) Naj bo. Govori!
Nimava veliko časa. *(Z vso resnostjo in angažmajem napne ušesa.)*

LELIA

Odkar se je Isabella ogrela zame, hočem reči za Fabia, ji dajem po malem vedeti, da ji bom ustregla le, če zavrne Flamminia. Že cel teden ga zavrača, ampak očitno ne dovolj učinkovito. Zdi se mi celo, da je začel uživati v vlogi nesrečnega zaljubljenca, češ da se iz tega rodijo najlepše pesmi, si lahko misliš?

CLEMENZIA

Seveda, en tak je nekoč lazil za mano. Moj bog, nisem in nisem se ga mogla otresti, bolj sem ga zavračala, bolj je bil vztrajen. Potem sem ga nekega dne zelo prijazno povabila k sebi in mu skuhala *Volcie gamba di porco dindio*.

LELIA

(Se strese od gnusa.) *Volcie gamba di porco dindio!?* O, fuj!

CLEMENZIA

Ampak je pomagalo. Nikoli več ga nisem videla.

LELIA

(Se ji posveti.) Ti si genialna! Natanko to bo storila Isabella, natanko to. Skuhala mu bo *Volcie gamba di porco dindio!* Flamminio se bo v hipu ohladil in meni bo preostalo samo še to, da se mu razkrijem. Njegova izjemna naklonjenost do Fabia se bo spremenila v gorečo ljubezen do Lelie in namesto s starim prdcem se bom poročila z njim! Ti moraš samo poskrbeti, da oče nič ne posumi. Reci mu, da bom prišla na poročni obred naravnost iz samostana, predvsem pa mu prepričaj, če bi me hotel v samostanu obiskati. Nikamor naj ne hodi. Če se le da, naj ostane kar doma.

CLEMENZIA

Velja.

LELIA

Jaz bom med tem poskrbela za Flamminia in Isabello.

CLEMENZIA

(Zagleda prihajati Crivella.) Nekdo prihaja.

LELIA

O. Flamminiev sluga Crivello, spet je pijan in Flamminio bo spet besen. Ampak zdaj nimam časa zanj. Če se zgodi karkoli nepredvidenega, me najdeš Pri Špeglu.

CLEMENZIA

Velja!

Clemenzia odbrzi domov, Lelia iskat Fabia..

4. prizor

Nastopi Crivello. Z desne.

CRIVELLO

**Do dna velja, daj mi dva,
mogoče sem eden, a vidim za dva!
Če sem, ne vem mogoče tja,
če spijem sam dva ni težav.**

**Fabio sem, Fabio tja,
Pri Špeglu ga ni, Pri Škisu sem dva
ruknil še za Fabia –
ne vem, kje bi ga še iskal!**

(Maha z listom.) Fabio! Kje si? Gospodar ti pošilja novo pesem za *la bello* Isabello!

[ref.]

Naj crkne, pesjan, sovražim ga,

© Jera Ivanc

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

**Ljubljenčka gospodarjevega,
je moje življenje mizerija,
zaradi tega psa!**

**Gospodar je vanj zateleban,
jaz pa sem manj kot drekec usran,
moj ponos je poteptan,
dvignem ga le še pijan.**

[ref.]

**Naj crkne, pesjan, sovražim ga,
ljubljenčka gospodarjevega,
je moje življenje mizerija,
zaradi tega psa!**

Ja ja, smrdljivi pritepenec Fabio je edini sposoben za dvorjenje lepi Isabelli, on je razumevajoč, on je sproščujoč, sijoč in dih jemajoč, spodbujajoč, iščoč, pišoč, razmišljujoč, nikdar zamujajoč, zarana zbudajoč, on je vseobsegajoč in sploh – na pomoč, naj se ustavim, preden ga oberoč ne zadavim!

Scatizza pride enkrat vmes, z leve, in z zanimanjem opazuje, kako se je Crivello spraval nad nevidnega sovražnika.

SCATIZZA

Crivello, počasi, počasi. Dovoliš?

CRIVELLO

O, Scatizza, ti si. Izvoli. *(Stopi korak vstran.)*

SCATIZZA

Najprej preveriva, če še diha. Dobro, še diha. *(Z nevidnim revežem zapleše valček batin.)* Potem mu nežno preštejeva zobe. Eleganca je izjemno pomembna. Prav na rahlo naravnava rebra. Ne pozabi na umetniški vtis. Zmasirava abdomen. Ampak ne pregrobo. Potežkava mošnjo. Slišiš glasbo? En dva tri, en dva izkleševa nos in pristrizjeva nohte, spneva lase in

populiva dlake, ličilo na lica, na ustne rdečilo, noge so krive, zato jih zravnava, stopalo na desno, koleno na levo hrsk – vidiš, kako mehki so najini gibi, mirno, brez razburjanja – potem vrževa v zrak – obrat – in pozabiva ujeti. (*Nesrečnik trešči na tla.*) Tako. Glasbe je konec, soplesalca pospremiva v bližnji vodnjak. (*Odvleče nevidno truplo v bližnji nevidni vodnjak.*)

CRIVELLO

Bravo, bravo! Dajva še koga! Še mojega Flamminia! In tvojega Virginia! Vse gospodarje tega sveta in njihove podrepnike namahajva in napolniva z njimi vodnjake Modene!

SCATIZZA

Počasi, počasi. Najprej moram najti staro dojiljo Clemenzio. Virginio jo je poslal po hčerko v samostan, ker jo zvečer čaka poroka z gospodom Foianijem.

CRIVELLO

(*Zapoje*) Stari Gherardo ...

SCATIZZA

Ja. Ampak se še ni vrnila. Zato je zdaj poslal še mene.

Poglej, poglej, ne prihaja tamle iz cerkve Fabio?

CRIVELLO

(*Za trenutek se zmede, češ kako je tip ušel iz vodnjaka.*) Ah. (*Se lopne po glavi in se hkrati spomni na pesem in jo potegne iz žepa.*) Pesem! Moram mu dati pesem!

SCATIZZA

Počasi, počasi. Če hočeš plesati, moraš sovražnika dobro poznati. Pridi. (*Zvleče Crivella v skrivališče.*)

CRIVELLO

(*V skrivališču.*) Kaj se dogaja? Nič ne vidim.

(*Izmenično gledata iz skrivališča in se obveščata o videnem.*)

SCATIZZA

Sem prihaja. Čakaj, čakaj, vrata so se spet odprla. Lepa Isabella je.

CRIVELLO

Ja, ja, vidim. Pogovarjata se.

SCATIZZA

Čakaj, ne, prepirata se.

CRIVELLO

Ja! Klofuto je dobil!

SCATIZZA

Odhaja. Sem gre! Pazi.

CRIVELLO

Za njim teče. Pšššt. (*Se spet potuhneta.*)

5. prizor

Nastopi Lelia, za njo priteče Isabella.

ISABELLA

Fabio, počakaj! (*Vrže se mu k nogam.*) Oprosti, oprosti, prosim! Vse bom naredila, kar si rekel, ponižala se bom v navadno deklo, pripravila bom tisto nagnusno jed, se mu vrgla pred noge in ga zasnela, samo daj mi že zdaj en poljub. Ne morem več čakati! Nočem!

CRIVELLO

Kaj je rekla?

SCATIZZA

Ne slišim. Pšššt.

LELIA

© Jera Ivanc

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

Ne. Dokler ne izvem, da ti je uspelo, iz te moke ne bo kruha. Ko se Flamminio ohladi, takrat bova pa gnetla.

ISABELLA

(Čisto mehka.) Ja, gnetla. A tvoj glavič ob moj pestič?

LELIA

Tako je, ljubica. Moj glavič ob tvoj pestič,

ISABELLA

Oh, še!

LELIA

... ampak šele po opravljenem delu! Do takrat bo tič v kletki.

ISABELLA

(Z našobljenimi ustnicami se približa Lelii, igra naivko.) Ampak ... od mene zahtevaš grozno stvar. Se ti ne zdi, da je moja zahteva po avansu upravičena? Če me ne poljubiš, ne vem, če mi bo uspelo.

CRIVELLO

Kaj se dogaja?

SCATIZZA

Nič ne slišim.

LELIA

(Se nasmehne.) Izvrstna boš. *(Jo zvrne vznak in poljubi.)*

CRIVELLO

Hudiča!

SCATIZZA

Pa ga imaš.

LELIA

(Isabelli, omamljeni od poljuba.) Hej, lepotička, zbudi se. Nimaš veliko časa. No, daj, jaz grem Flamminia razveselit z novico, da se boš čez pol ure sestala z njim, ti se pojdi pa pripraviti. *(Odhaja.)* Pri Špeglu bom čakal na novice, pošlji Pasquello.

(Isabella se počasi ovede in kar odleti.)

CRIVELLO *(Skoči iz skrivališča.)*

Pes! Takoj moram poiskati Flamminia in mu povedati resnico. Končno imam nekaj, s čimer bom nagnal tega pritepenca.

SCATIZZA

Počasi, počasi. Namesto da tožariš, naj bo to nož na njegovem vratu, tvoj adut iz rokava, Damoklejev meč nad njegovo glavo. S tem ga boš lahko ves čas držal v šahu, spet boš ti vodil igro, mali bo plesal, kot boš ti pel. Če ga zatožiš, pa izgubiš svojega potrčka, tvegaš, da ti Flamminio ne bo verjel, in nadse prikličeš jezo boga Saturna.

CRIVELLO

Pa kaj! *(Steče iskat Flammina.)* Flamminio, gospod Flamminio!

SCATIZZA

(Zakliče za njim.) Da ti ne bo žal! No, kakor hočeš. Jaz pa v samostan po Clemenziu. *(Odide.)*

6. prizor

Nastopi Flamminio.

FLAMMINIO

(S papirjem in pisalom, piše pesem, išče rimo.)

Vaša zadnja plat je prima zares,

najraje bi v zrak zalučal svoj fes. (*Ni zadovoljen.*) Ne – pogled nanjo v meni sproži absces.
Ne – potres. Ne, zares – kongres. Ne – kres. Stres. Vmes. Dres. Čres. Fres. Gres. Hres. Jez.
Kres. Les. Mes. Nes. Pes. Ples. Ples!

Vaša zadnja plat je prima zares,
odpeljal bi jo na vroč, divji ples!

(*Priteče Lelia in se zaleti vanj.*)

Fabio, končno sem te našel! Za tabo sem poslal že Crivella, pa se je najbrž zataknil v kakšni
gostilni, pijandura stara! Samo nate se lahko zanesem. Poslušaj, Fabio –

LELIA

Gospod, krasno novico imam za vas!

FLAMMINIO

Najprej jaz. (*Ponosno.*) Novo pesem sem napisal. (*Mu jo pomoli pod nos.*) Saj še nisi bil pri
njej, kaj?

LELIA

Seveda sem bil, gospod, in prinašam vam krasno novico!

FLAMMINIO

(*Razočaran, skoraj jezen.*) Moraš vedno tako hiteti?

LELIA

Ampak, gospod ...

FLAMMINIO

To ni dobra novica!

LELIA

Je, gospod.

FLAMMINIO

Kako vendar? Prebrala je pesem, ki je slaba!

LELIA

Prebrala je pesem in se hoče srečati z vami!

FLAMMINIO

... ? Prebrala je pesem in se hoče srečati z mano?

LELIA

Ja.

FLAMMINIO

Res?

LELIA

Res.

FLAMMINIO

(*Od sreče vriska in stiska Fabia.*) O, Fabio, o, Isabella, končno! Uspelo nama je! Povej, kaj točno je rekla?

LELIA

Da vas bo po tem prizoru čakala tukaj.

FLAMMINIO

Že, že, ampak kaj je rekla o pesmi?

LELIA

O pesmi? Čakajte, da se spomnim ...

Vsebinsko, je rekla, se za kanec preveč posvečate vidni plati stvari in pozabljate na duhovno plat, ki je poeziji imanentna in omogoča stik z absolutnim, transcendenco, če hočete. Nadalje pravi, da so rime še precej začetniške in zelo osnovne. Po njenih besedah končne rime kažejo na značaj brez domišljije, ki pa je pri vas vendarle odprt tudi za kakšno tveganje, o čemer priča nastavek notranje rime, ki se jo da slutiti v prvih dveh verzih, vendar bi temu lahko kdo

oporekal in trdil, da gre dejansko le za razširjeno končno rimo, ki ne predstavlja nikakršne stilne kvalitete, dasiravno ima svoje ime. Nadalje pravi, da uporaba zaporednih rim lahko izpričuje predvidljiv značaj, kar, pripominja, ni nujno slabost, če jih le bogatijo ostale rime, denimo oklepajoča, ki kaže na vztrajnost, bogata, ki obljublja stabilnost, začetna, ki napoveduje gradacijo, zaobrnjena, ki prinaša odmik od tradicionalne delitve vlog, ali celo zapletena, ki pušča domišljiji prosto pot.

FLAMMINIO

(Ni prepričan, ali je to dobro ali slabo.) Ja ...?

LELIA

Vse to je najti tudi v vaši pesmi ... *(Flamminio si vidno oddahne, Lelia nadaljuje zase)* če se človek malo potruji.

Zelo nenavadno pa se ji zdi, da ni niti ene ženske rime.

FLAMMINIO

Niti ene ženske rime?

LELIA

Ne, uporabili ste same moške.

FLAMMINIO

Same moške?

LELIA

Ja. In s tem onemogočili transcendenco.

FLAMMINIO

Onemogočil transcendenco? To morava takoj popraviti. *(Izvleče papir s pesmijo.)*

Saj mi boš pomagal, kaj?

LELIA

Bom, gospod. Umirite se, odložite papir in svinčnik, zaprite oči, pozabite na rime –

FLAMMINIO

Ampak ne na ženske. Samo na moške.

LELIA

– tudi prav – zaprite oči, umirite se in povejte samo to, kar čutite. Iskreno, preprosto.

FLAMMINIO (*Zaprl je oči in se umiril.*)

Ljubim vas, gospa,

ljubim vaš obraz,

ljubim vas, ljubim vas,

ljubim vas jaz.

LELIA (*Mu odgovarja kot Isabella, Flamminio je vedno bliže transcendenci.*)

Vi ste moj gospod,

vaša bom gospa,

ljubila vas bom do neba.

Do neba, do neba,

do zvezd in nazaj,

vi moj gospod,

jaz vaša gospa.

OBA

Do neba, do neba,

do zvezd in nazaj –

midva, gospod in gospa.

Zdaj jo čutim, zdaj čutim transcendenco, Fabio!

Do neba, do neba,

do zvezd in nazaj,

midva, gospod in gospa!

LELIA

(*Skoraj se razkrinka, zamaknjeno.*) Gospod, jaz sem ... v resnici sem ...

FLAMMINIO

(Se spomni še enega verza, zapoje ga in dopiše.)

Angel edini, ki mojo dušo ima!

O Isabella ... *(Flamminieva vznesenost ob transcendenci je začinjena s smehom in solzami, Lelia je strta.)* Vztrajala bova, Fabio, do konca bova vztrajala, pa če me hoče ali ne, vseeno mi je, moja ljubezen je močnejša od moje volje, moja ljubezen do nje je prerasla zemeljske okvirje, zdaj ne morem več nazaj! Pa če bom vse življenje sam, ljubil bom samo še Isabello!

LELIA

Gospod ... Ne govorite tega! Gotovo obstaja na svetu še kdo, ki bi ga lahko ljubili. Prepričan sem, da obstaja, da obstaja, morda celo v vaši bližini, pred vašim nosom, oseba, ki je tako samoumevna, da ne bi nikoli pomislili nanjo, a hkrati brez nje ne morete živeti, ki vas pozna v dno duše, ki razume vaše srce, ki bi bila za vašo srečo pripravljena storiti karkoli, in ki vas že dolgo na tihem ljubi.

(Nekaj trenutkov si zreta globoko v oči, kot da bi bila tik pred poljubom, nekaj preskoči, in tega se Flamminio ustraši.)

FLAMMINIO

Kaj pa čvekaš? Naj Isabello zamenjam za drugo? Nikoli! Tudi ... tudi če ... *(išče najboljši primer)* tudi če bi se ti čudežno spremenil v žensko, ne!

LELIA

(Nekaj časa molči.) Vidim, gospod, da so se izpolnili moji najhujši strahovi in da vam moja prisotnost vzbuja mržnjo. Morda bo najbolje, da vam izginem spred oči.

FLAMMINIO

(Zabrusi nazaj.) Morda pa res!

Fabio odide. Flamminio se nekajkrat prestopi, potem se spomni na zmenek z Isabello.

FLAMMINIO

O, nimam več veliko časa. *(Odide.)*

7. prizor

Nastopi Flamminio. Posebej lepo je urejen.

FLAMMINIO *(Sestavlja pesem, piše, popeva.)*

Po veselju je taval moj krik,
zdaj končno je našel zapik – to ste vi.
Gospod in gospa,
do neba,
gospod in gospa do neba!

Nastopi Isabella. Zanemarjenega videza.

FLAMMINIO

Moja gospa ...

ISABELLA

Khm. Spoštovani gospod Carandini ...

(Ponudi mu roko v poljub; čeprav se Flamminio trudi, mu nepričakovani videz in vonj roke branita, da bi jo poljubil ali celo prijel.)

Flamminio. Saj ti lahko rečem Flamminio? *(Rigne.)* In ti mi reci Isabella. Bova sedla?
(Flamminio se ozira po klopci.) Kar na tla. *(Flamminio sleče suknjič, da bi ga pogrnil.)* Ne,
ne, bolj je umazano, bolj je prvinsko. Pod sabo rada čutim mater zemljo. *(Sede na tla z razkrečenimi nogami. Prdne.)* Ti ne? *(Flamminio nerodno in počasi seda zraven.)* Tvoj sluga mi pravi, da se rad pogovarjaš o poeziji. Se ne bi morda raje pogovarjala o meni? Konec koncev se bova vzela in prav je, da veš, kaj boš dobil. *(Sezuje čevlje in pomiga s prsti, ki gledajo iz strganih nogavic.)* Ne veš, kako se veselim svobode s tabo. Očka je tako strog. *(Čisti si nohte na roki.)* Prejle sem v kuhinji pomagala pri pripravi *Volcie gamba di porco dindio*. *(Flamminio se strese od gnusa. Isabella voha svoje prste.)* Obožujem ta vonj. Pa ti?
(Prste mu pomoli pod nos, Flamminio skoraj omedli.)

[kitica]

**Mmmm, res, božansko diši,
ampak očka mi ne pusti,**

**da bi se smukala po kuhinji,
češ da to dami ni v čast.**

**Vsak dan se moram umivati,
krtačiti, briti, dišaviti,
moliti, hoditi k spovedi,
k maši pa dvakrat na dan.**

Pridna sem in ubogam, igram kitaro in pojem madrigale, povešam oči in se rahlo priklanjam, plešem pavano in volto, učim se latinsko in špansko, se ljubko smehljam in molčim, sicer pa vedno in povsod izbrano govorim.

Rit rit rit rit joška joška joška joška rit joška rit joška rit joška rit! Rit! Joška joška! Joška!

Oprosti. (*Srkne požirek iz prsničnice. Potem še enega.*) Ampak jaz imam tega dovolj!

[ref.]

**Dovolj prepovedi in prisil!
Dovolj ukazov in pravil!
Dovolj je kazni in pohval, dušijo me!**

**Pa kaj, če očku to ni všeč,
jaz taka sem, kaj bi še več,
po svoje grem, čeprav mi pravi, da ne smem!**

Rit joška rit joška rit joška rit!

**Črno za nohti in star švic,
strgani štumfi, odpet šlic –
telo je moje, z njim počnem, kar paše mi!**

**Pa kaj, če komu to ni všeč,
jaz taka sem, kaj bi še več,
s tabo grem, kaj rečejo, mi je vseen!**

(Kolcne.) A zdaj razumeš? Zato pojdi hitro k očku in zaprosi za mojo roko. Če pohitiš, se lahko vzameva še nocoj. Obhajali bomo dvojno poroko, očka bo dobil gospodično Bellenzini, ti pa mene!

(Odide, se še nekajkrat obrne in mu pomaha ter pri tem skrivaj opazuje njegovo reakcijo. Flamminio je popolnoma šokiran, le počasi prihaja k sebi.)

FLAMMINIO

Kakšna prevara! Prej angel, zdaj hudič. Ne hudič, pujs, kakšen pujs, svinja! In jaz sem sanjaril, kako ... Fuj! ... *(Se mu posveti.)* Seveda! Pred tem me je hotel obvarovati Fabio, ko mi je govoril, naj Isabello zamenjam za drugo! Hodil je k njej, moral je videti, kakšna je v resnici, pa mu olika ni dala, da bi mi naravnost povedal. O, dragi moj Fabio, krivico sem ti storil! Hitro ga moram najti in se mu opravičiti! Fabio! Fabio!

(Steče v smeri za Fabiem.)

II. dejanje

Različna prizorišča.

1. prizor

Pri Špeglu in Pri Škisu.

(Iz Škisa prihaja študent Pietro s polnimi rokami pijače in polnimi usti besed, za njim dolgočasena Helena, sedeta za mizo.)

PIETRO

... v grščini so pravila mnogo bolj zapletena kot v latinščini. V grščini sta namreč mesto in kvaliteta naglasa odvisna od dolžine tako zadnjega zloga kot naglašene zloga. Nadalje naglas lahko stoji na zadnjih treh zlogih, če je zadnji dolg, pa le na zadnjih dveh. Cirkumfleks lahko stoji le na dolgih in le na zadnjih dveh, na predzadnjem pa le v primeru, če je zadnji kratek. Če je zadnji dolg, stoji na predzadnjem akut. Ta lahko stoji na dolgih in kratkih in na zadnjih treh, razen v primeru, če je zadnji dolg – takrat lahko stoji samo na zadnjih dveh. Gravis lahko stoji samo na zadnjem, pa še to le v primeru, če mu sledi kakšna beseda, ki ni naslonka. Zato vidite, ste po grško Heléna, po latinsko pa Hélena. *(Samozavestno.)* Če želite, lahko pogovor nadaljujeva v zgornjih prostorih ...

HELENA

Če boš plačal, sem lahko tudi Hektor.

Pietro nekaj v zadregi menca, pa se oglasi Fabrizio, ki je prišel nekje pri cirkumfleksu in sedel k sosednji mizi.

FABRIZIO

Oprostite, mlada dama, spoštovani gospod, ne morem si kaj, da se ne bi proti vsem pravilom olike vklopil v vajin nadvse zanimivi pogovor o grškem in latinskem naglasu, ki so ga moja ušesa ujela povsem nenamenoma.

PIETRO

Seveda, izvolite, prosim, z veseljem, gospod ...?

FABRIZIO

Fabrizio.

PIETRO

Gospod Fabrizio, gramatika starih jezikov je ena mojih najljubših tem.

FABRIZIO

Hotel sem le reči, da bo vaša spremljevalka laže razumela, če ji stvar razloživa na primeru. Vzemiva besedo ljubezen, latinsko amor in grško éros. Uporabila bova ednino, čeprav bi bila dvojina primernejša, a je latinščina, žal, ni poznala. Ste pripravljeni, *la belle Hélène?* (*Helena pokima.*)

FABRIZIO (*seksi in čutno*)

Jaz sem Ámor in Éros –

Amóris in Érotos, nimam –

Amóri in Éroti, dam se –

Amórem in Érota, iščem –

V ljubezni gorim –

In tiho šepčem –

HELENA (*Fabrizio ji »pomaga«*)

Jaz sem ljubezen.

Ljubezni.

Ljubezni.

Ljubezen.

Amóre.

(*zamaknjeno, komaj slišno*) o Éros ... moj Bog, tebi dam gratis!

PIETRO: Gravis lahko stoji –

Helena odide v Škisa in namigne Fabriziu, naj se ji pridruži. Pietro osupel in užaljen odide.

FABRIZIO (*Skoči pokonci in potolče po vratih obeh gostišč.*)

Gutten Tag, buon giorno, bonjour, dober dan, iščem streho nad glavo in kaj za pod zob!

Good morning, mirëmëngjes, buenos dias, bună ziua, od daleč prihajam, bo kaj al' ne bo?

(*Birta eden za drugim pogledata skozi okno ali vrata ali balkon svojega gostišča.*)

FRULLA

Kdo se dere?

AGIATO

Kdo kriči?

FRULLA

Spet si ti!

Kruliš, da bi mi odgnal stranke, kaj?

AGIATO

Odganja jih smrad iz tvoje kuhinje.

FRULLA

Smrad prihaja iz tvojih ust.

AGIATO

Iz tvoje riti!

FRULLA

Iz tvoje!

AGIATO

Iz tvoje!

FRULLA

Iz tvoje!

FABRIZIO

Gospoda, gospoda, prenočišče iščem!

AGIATO

Potem pa kar k nam, kar k Špeglu zavijte!

FRULLA

K nam, gospod, k nam, v Škisa vstopite!

AGIATO

Pri nas za goste bolje poskrbimo!

FRULLA

Pri nas je gostov več!

AGIATO

Pri nas imamo samo izbrane stvari.

FRULLA

Ja, ker so dobre odveč.

Pri njih se izbirek dobi.

Pri nas pa, pri nas pa, pri nas je vse drugače!

Pri nas je vse naravno, sveže, slastno in domače,

imamo krače, torte, pite, pašte, župe in kolače,

mortadelo in paštete, kruh, pršut, klobase,

kuhano, dušeno in pečeno prase,

sire trde in plesnive, mozzarelo in olive,

še kopuna, kuro, vola, kravo, ovco in koštruna –

dovolj izbire, da prav vsak bo našel nekaj zase.

Pri nas je vino sladko, a punce so še slajše,

postelje so mehke in sobe prve klase.

AGIATO

Ha ha ha, če daste kaj nase, se boste široko ognili tej beznici, kjer sveže pomeni surovo in kjer vam torto, kračo, mortadelo in bravino postrežejo lepo – na enem krožniku. Pri nas, pri nas je drugače!

Pri nas lahko izbirate med

Le jambon persillé dijonnaise,

in Turbot avec sauces hollandaise.

Chaufroid de perdreaux in Purée de marrons,

Quiche aux poireaux et Sauce au Porto.

Danes vam priporočamo

Filet de poulard a la jardinière,

Fruits de mer in Haricot verts.

Morda vam vzbudimo interes

za Langue de boeuf princesse

in Ris de veau a la comtesse.

**Med sladko štejemo Sorbet, Soufflée, Parfait, Gelée,
v posteljo dobite Petit déjeuner.**

FRULLA

Ha ha, tako je *petit*, da ga med rjuhami hitro zamenjate za nadležne drobtinice kruha, ki vas žulijo v rit.

Gospod, ne nasedajte lepim besedam –

Eden čez drugega:

AGIATO

Ne zmenite se za njegove pripombe, iz njega govori čista zavist, človek ni izobražen, še nikoli ni prišel dlje kot do svojega hleva, pojma nima, kaj so kulinarični užitki –

FRULLA

vidi se, da ste svetovljan, zato gotovo veste, da se pod dolgimi in nerazumljivimi imeni jedi pogosto skriva kakšen plevel, v najboljšem primeru kot posteljica za droben košček navadne crkovine –

OBA

– zato, gospod, pridite k nam!

[ref.]

Pridite k nam, gospod,

ne poslušajte ga, gospod,

pri nas je bolje kot tam,

gospod, pridite k nam!

FABRIZIO

© Jera Ivanc

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

Naj bo, prepričala ste me.

OBA

Kdo? Kdo vas je prepričal?

FABRIZIO

Oba. Oba sta me prepričala, zato bom najprej pri enem in potlej še pri drugem. Konec koncev nimam druge izbire. Tukaj sem namreč po navodilu samega Alfonsa I., vojvode Ferrare, Modene in Reggia, da preverim ponudbo in higienske standarde gostišč, prenočišč, bordelov, beznic in vsakršnih lukenj, ki tod okrog sprejemajo goste. *(Izvlače papir z ogromnim pečatom in jima maha z njim pod nosom.)* Gotovo prepoznata pečat družine d'Este. Izvolita, dobro preberita, kaj so vajine dolžnosti, medtem pa bom začel s preverbo sladkobe, mehkobe in klase Pri Škisu.

(Pomižikne Heleni, ki mu maha z okna, in vstopi v Škisa. Birta bereta papir.)

FRULLA

Vojvoda Ferrare, Modene in Reggia ... na na na

AGIATO

... da sme nosilec te listine prosto in brez plačila koristiti –

FRULLA

Brez plačila!

AGIATO

... in da mu mora lastnik obrata vse to omogočiti ter izkazati dolžno spoštovanje. V Ferrari, dne ...ta ta ta ... leta gospodovega 1532, podpis.

FRULLA

Kaj bova pa zdaj?

AGIATO

Kaj »kaj bova pa zdaj«? A mogoče lahko izbirava? Izkazala mu bova dolžno spoštovanje, ga nahranila in nacedila, pa upala, da se čimprej pobere.

(Frulla globoko vzdihne in skomigne z rameni. Odideta vsak v svoje gostišče.)

Fabrizio Bellenzini je torej živ in zdrav, v hiši njegovega očeta pa se stvari ne odvijajo po načrtu ...

2. prizor

Pri Bellenzinijevih.

Iz hiše se zasliši kričanje, čez čas dobimo tudi sliko – Virginio odhaja skozi vrata, za sabo vleče Clemenzi, ki se ga oklepa za nogo.

CLEMENZIA *(Sprva iz notranjosti.)*

Nikar, gospod Virginio, nikar! To vam bo prineslo nesrečo! Kadar kokoši že navsezgodaj hodijo ritenski, se ne obeta nič dobrega! In danes so že navsezgodaj hodile ritenski. Ostanite doma, gospod, rotim vas, nikamor ne hodite!

VIRGINIO

Pusti me, prosim, ne bodi tako nadležna!

CLEMENZIA

Nikamor ne greste!

VIRGINIO

Seveda grem, naravnost v samostan grem! Gherardo mi piše, da je slišal, da je Lelia pobegnila iz samostana. Ti praviš, da so v samostanu priprave na obred v polnem teku, da Lelia pomeerja obleko, se liči, ureja, lepotiči in kar je še tega. Scatizza, ki sem ga poslal za tabo, ker se tako dolgo nisi vrnila, pa mi pravi, da bo dan preživela v osami, v tihi molitvi, zavezana molku. Vajini trditvi se očitno izključujeta. Tu nekdo laže. In Scatizza nikoli ne laže.

CLEMENZIA

(Nekaj trenutkov premišljuje) Seveda, svete sestre lažejo ... ker nočejo, da bi se Lelia poročila z Gherardom, ampak s Kristusom! Ker hočejo, da bi šla dota njim, ne pa Gherardu!

VIRGINIO

Gherardo jo bo vzel brez dote. No, spusti me, že brez tebe in svetih sester imam s to poroko dovolj skrbi. Vrh vsega mi Scatizza pravi, da se Gherardova hči Isabella sredi ulice strastno poljublja z nekim služabnikom! Kaj me tako zabodeno gledaš? Isabella Foiani ima razmerje z nekim pažem. To je velika sramota za Gherardovo hišo. Če se izve, nisem prepričan, da bo še primeren ženin za mojo hišo.

CLEMENZIA

S pažem? Kakšnim pažem?

VIRGINIO

Kaj pa jaz vem *(odhaja)* ... Scatizza jo je videl, kako se poljublja z nekim pažem. Povedal mi je tudi njegovo ime, zapomnil sem si, ker se začne tako kot Fabrizio. Fabio.

CLEMENZIA

Moj bog! *(Se še enkrat požene za njim in se ga oklene, Virginio jo vleče za sabo, govorita eden čez drugega.)* Gospod, ostanite doma, nikamor ne hodite, rotim vas!

VIRGINIO

Pusti me, ti rečem, kaj te je popadlo, kokoši so ti čisto zmešale glavo ...

Virginio se iznebi Clemenzie in odide, Clemenzia obleži na tleh.

CLEMENZIA

Moj bog! *(Skoči pokonci in odrzi v smeri proti Špeglu.)* Lelia!

3. prizor

Pri Škisu.

FABRIZIO (*Zgoraj brez pogleda skozi okno Škisa, globoko vdihne.*)

O Modena, rojstni kraj mojega očeta. Kaj bi dal, da bi ga spet videl. Njega in sestro.

HELENA (*Ga objame.*)

Kaj bi dal?

FABRIZIO

Vse na svetu.

HELENA

Kaj te pri tem ovira?

FABRIZIO

Smrt. Med pustošenjem Karlove vojske po Rimu pred petimi leti sta izginila v plamenih. Takrat sem bil trinajstletni smrkavec, v Tiberi sem lovil ribe, ko se je začelo, in ko sem se čez dva dni lahko vrnil domov, sem našel samo še pogorišče. Vsi so šli – oče, sestra, Clemenzia, Scatizza, vsi. Mene je vzel k sebi eden od vojskovodij cesarske vojske, Philibert de Châlon, prince d'Orange et vice-roi de Naples. (*Skromno važno, ves čas pogleduje k njej, kakšen učinek imajo njegove besede ali če bo kaj posumila:.*) Najbrž si že slišala zanj. Zasmilil sem se mu, ko me je zagledal, kako objokan sedim na pogorišču in vpijem na boga. Odtlej se potepam po svetu. Dokler je bil še živ, z njim, zadnji dve leti pa sam. Videl sem Kitajsko in Novi svet, obplul obale Tule in Atlantide, govorim petnajst jezikov in povem ti, povsod je lepo, ampak doma je najlepše.

HELENA

Petnajst jezikov?

FABRIZIO

(*Ni čisto prepričan.*) No ... (*Začne naštevati.*)

**Albansko, baskirsko, cerkvenoslovansko,
češko, darginsko in enemorsko,**

**flamsko, frapantsko in gornjesaško,
hreščansko, hrupansko in jidiš.**

**Adersko, abhasko, bababahaško,
cerinsko, čamalsko, čerokeščinsko,
dajansko, dravidsko, dušodrešnjisko,
emujsko, materno, bokmal.**

**Potem kečuansko, kitajsko, lezginško,
malalalajsko, moronsko, nahvatl,
ortopedijsko, poljsko in pivsko,
romunsko, rokavsko, ričun.**

**Še gajsko, gogotsko, grško, gudžarsko,
feminsko, hobjotsko, inekvoritsko,
jakutsko, jaojsko, južno ndebelsko,
korunsko, lemursko, martuljk.**

**Sardanapalsko, slovensko, španjolsko,
tabajaransko, tamal, tavelisko,
ušesnomaslinsko in ugrofinsko,
zvajsko, zulujsko in žvan.**

HELENA

To je šestdeset!

FABRIZIO¹

In še francosko: je le doir on sutour, je le parle sur toutou otto fleur, le fleur je le parle romantique, je le peux ce le droit, (*poljublja pri blazinicah sklenjene prste, znak, da je nekaj izvrstno*), romantique – je le pas droint.

Špansko: Julio, masa che gusto mujer, favor por me habla me tenga par todos, dacion dadiviva juerguista favor, lo prendiste recetas medunde amor.

¹ Po zgledu Dannyja Kaya v filmu The King Jester (odlomek Master of many tongues: <http://www.youtube.com/watch?v=TdRbjlsp7uM&list=PL76F8F353E4A26D4F>)

In nemško: was haben Sie ausgehöben das kneidige höln, das schmerze wir den hölle zu mühen, haben Sie geflügen wie die heilige weizgeheil, hast mit geflumendes meistwiedeknölwiedehölzens.

Kar pomeni – na svidenje, gospa, privoščil si bom dolg sprehod po mestu.

(Jo poljubi in že ga ni več. Helena je čisto paf.)

HELENA

(Zavpije za njim.) Hej, kdo bo pa plačal?

FABRIZIO

Si rekla gratis!

HELENA

Sem rekla gravis!

FRULLA *(Iz notranjosti.)*

Helena, stranke!

HELENA

Že grem, že grem *(Izgine.)*

4. prizor

Na ulici.

Z ene strani Crivello, ki išče Flamminia, z druge Flamminio, ki išče Fabia. Ritenski se zaletita.

CRIVELLO

O, gospod Flamminio, kako sem vas iskal!

FLAMMINIO

© Jera Ivanc

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

Crivello! (*Ga povoha.*) Ne morem verjeti!

CRIVELLO

(*Neučakano.*) Gospod, gospod –

FLAMMINIO

Pijandura stara! Eno samo stvar sem te prosil. (*Sem in tja mu kakšno primaže.*)

CRIVELLO

Ampak gospod –

FLAMMINIO

Da najdeš Fabia in mu izročiš pesem.

CRIVELLO

Au!

FLAMMINIO

In kaj si storil ti? Šel si v gostilno in se ga nacedil, čeprav veš, da ne prenesem pijancev. Da te ni sram!

CRIVELLO

Fabio! Vsega je kriv Fabio!

FLAMMINIO

Kakšen Fabio! Kaj blebetaš!

CRIVELLO

Au! Res je kriv Fabio, gospod! Videl sem ga, kako se poljublja z gospodično Foiani.

FLAMMINIO

Kaj si rekel?

CRIVELLO

Au! Da se je poljubljal z vašo gospo!

FLAMMINIO

Ne laži, pijandura lena!

CRIVELLO

Au! Res sem ga videl, gospod. Au! Prisegam pri bogu Saturnu in devici Mariji, gospod ... au au ... zakaj bi lagal?

FLAMMINIO

Ker si ljubosumen nanj že od prvega dne!

CRIVELLO

Ni res, gospod! Rad ga imam kot lastnega brata!

FLAMMINIO

Ne laži!

CRIVELLO

Prosim, gospod, verjemite mi. Au! Lahko vprašate Scatizzo, slugo gospoda Virginia Bellenzinija, on vam bo potrdil, da govorim resnico, z mano je bil, vse je videl. Au! Pošten človek je, ne bo vam lagal.

FLAMMINIO

Če se izkaže, da lažeš, te bom odr! (*Zase.*) Da me je Fabio prevaral? Moram izvedeti resnico! (*Crivellu.*) Greva po tega Scatizzo! (*Odideta.*)

5. prizor

Pri Foianijevih.

ISABELLA

Saj veš, kaj moraš reči?

PASQUELLA

»Fabio, Isabella je izpolnila svoj del dogovora, zdaj si na vrsti ti.«

ISABELLA

Izvrstno!

(Isabella v hišo, Pasquella na lov za Fabiem.)

6. prizor

Pred Špeglom.

»Slapstick« prizor

LELIA: Moj bog, potrebujem pijačo!

AGIATO: Z dolžnim spoštovanjem, gospod, gratis.

HELENA: Prasec! *(Jo klofne.)*

LELIA: Je rekel gratis!

PIETRO: Gravis! *(Jo klofne.)*

Lelia se držeč za lice zmedeno opoteče v Špegla.

7. prizor

Na ulici.

Pasquella z ene strani, žvižgajoči Fabrizio, ki si prav počasi ogleduje lepote Modene, z druge. Pasquella ga zagleda, se stisne ob steno ali v senco in ga kliče s sikanjem ali cmokanjem ali žvižganjem ali podobnimi glasovi. Fabrizio se ozira, ne ve, od kod prihaja glas, potem Pasquella stopi iz sence in ga zarotniško potegne k sebi.

PASQUELLA

Poslušaj, mladenič –

© Jera Ivanc

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

FABRIZIO

Dober dan, gospa.

PASQUELLA

Ni časa za vljudnosti. Isabella me je poslala z naročilom, naj ti povem, da je storila vse točno tako, kot sta se dogovorila, in da si zdaj na vrsti ti.

FABRIZIO

Res? Kaj pa je storila?

PASQUELLA

Oblekla je preznojeno obleko naše mlekarice, pripravila *Volcie gamba di porco dindio* (*Fabrizia strese od gnusa*) in ga zasnela.

FABRIZIO

Gotovo je bil blažen!

PASQUELLA

Ah, šaljivec! Ostal je brez besed, ampak kot pribito drži, da se je bo odslej na daleč ogibal. Svoj del dogovora je izpolnila, zdaj si na vrsti ti.

FABRIZIO

In kaj točno se pričakuje od mene?

PASQUELLA

Ne delaj se neumnega. Saj veš. (*Oba čakata.*)

FABRIZIO

Seveda vem, ampak hočem slišati iz vaših ust.

PASQUELLA (*Zardi.*)

No, čakaj malo ... to pa res ni ... kaj pa vem (*se ozira okoli,*) ... ti šaljivec ti ... (*potem zelo tiho.*) Tvoj glavič ob njen pestič.

FABRIZIO *(ne ve, če je dobro slišal)*

Kaj?

PASQUELLA

Tvoj glavič ob njen pestič.

FABRIZIO

Še enkrat.

PASQUELLA

Kako »še enkrat«?

FABRIZIO

Nisem dobro slišal.

PASQUELLA

Se norčuješ?

FABRIZIO

Kje pa. Samo rad bi se prepričal, če sem res slišal, kar se mi zdi, da sem slišal.

PASQUELLA

(Zelo glasno in razločno, jezno.) Tvoj glavič ob njen pestič.

FABRIZIO

Ja, prav sem slišal, in ne, hvala.

PASQUELLA

Kaj si rekel?

FABRIZIO

Da bom opravevanje z mlekarico raje preskočil.

PASQUELLA

Poslušaj, gizdalinček, tvoja aroganca ni na mestu! Misliš, da boš večno tako mlad, lep in zaželen? Da tvojih nežnih lic ne bo prekrila brada, da tvoje rožnate ustnice ne bodo obledele in da ti ne bo zrasel trebuh? Ha, ha, takrat, ko se bo to zgodilo, se boš spomnil, kaj si zavrgel, in spoznal, kakšen bedak si bil. Norčevanje iz *la belle* Foiani, ki je ta hip najbolj zaželena za poroko godna devica daleč okrog, in iz njene gardedame se ti bo slabo obrestovalo! Zapomni si moje besede.

FABRIZIO

Če je tako –

PASQUELLA (*Ga presliši.*)

Zaradi tebe se je šla vso to smrdljivo maškarado in se potem ure in ure namakala v rožni vodi, si natirala telo z oljem sandalovine in si v lase spletala cvetove mirte. Zato nehaj vihati nos in izpolni svoj del dogovora!

FABRIZIO

Saj pravim, ne bom se več upiral. Midva (s tičem) sva pripravljena! Za vami.

(Pasquella je nekoliko nejevoljna, ker se je morala tako razburiti, odkimava z glavo, zato začne Fabrizio koketirati; odhajata.)

Samo malo sem se pošalil, dajte no, saj me poznate ...

(Že ju ni več.)

8. prizor

Na ulici.

Sliši se kričanje, en čez drugega ali bolje en mimo drugega vpijeta/govorita Crivello in Flamminio. Najprej ju samo slišimo.

CRIVELLO

Povej že, za božjo voljo, Scatizza a je tako težko! Rotim te, pri Saturnu in Mariji, zini že enkrat, da si videl poljub!

FLAMMINIO

Pusti človeka, naj v miru zbere misli, če boš kričal nanj, ga boš samo zmedel!

CRIVELLO

Preklete, Scatizza! Tam sva bila, skupaj sva bila, vse si videl, povej, takoj povej, če ne te bom – !

FLAMMINIO

Pravim ti, da ga spusti!

CRIVELLO

Ne bom, dokler ne izdavi resnice!

FLAMMINIO

Spusti, sem rekel!

CRIVELLO

Ne bom!

FLAMMINIO

Spusti!

CRIVELLO

Ne bom!

FLAMMINIO

Spusti! *(In tako dalje.)*

Na oder prikolovratijo vsi trije, eden drugega drži za kravateljce in mu grozi. Zmešnjava zaključí Flamminio z odločnim in grozečim Sem rekel spusti!

FLAMMINIO

Sem rekel spusti!

Crivello (se zave, da davi svojega gospodarja, in) prestrašen odneha. Nato se zlomi in pade k Scatichevim nogam.

CRIVELLO

Prosim te, Scatizza, rotim te, povej, povej, kaj si videl. Moje življenje je v tvojih rokah, nikoli več ne bom tožaril, prosim, prosim (*joče in hlipa*) ... samo za malo resnice te prosim ... pošten človek si ... ne imej me na vesti ...

SCATIZZA

Kaj sem videl?

CRIVELLO

(Zavzeto kima.) Ja.

SCATIZZA

Naj bo.

**Po srcu sem resnicoljub,
zato ne bom lagal –
tam pred cerkvijo je stal ...**

C: Ko dal ji je poljub!

**S: ... Ko je prišla za njim.
Izmenjala sta par besed,
potem pa kar naenkrat – tup –**

C: Ji je dal poljub!

**S: ... Mu je eno primazala.
Pa se je za njim pognala,
ker jo je zajel obup,**

C: In dal ji je poljub!

**S: ... In padla na kolena.
Ta prizor, vsemu navkljub,**

me je v srce zadel, ...

C: Ker dal ji je poljub!

S: ... Ker sem spoznal, da strast

je za razum kot strup

in da ni hujšega kot to,

C: Da dal ji je poljub!

S: ... Da te kdo zaloti,

kot sva midva njiju dva,

ko stala sta tam vkup,

OBA: In dal ji je poljub!

[ref.]

Poljub, poljub, (ko/in/ker/da) dal ji je poljub!

(Crivello teče zmagovalni krog in poljublja Scatizzo, Flamminio je precej poklapan.)

FLAMMINIO

Dal ji je poljub, praviš ... Tudi prav. Hvala, to je vse, kar me je zanimalo, dobri človek.

Pustita me samega, prosim.

(Crivello in Scatizza odideta.)

9. prizor

Na ulici.

FLAMMINIO

Izdajalec! Medtem ko sem pesmi pisal, mi je izvoljenko nabrisal, izpadel sem popoln trot ...

ta ... ta ...

... ta prevarant, podlež, kača, Juda Iškarjot,

šele ko bo mrtev ležal, si bova bot!

© Jera Ivanc

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

**Ubil ga bom in razmesaril, ročno mu bom vrat zavil,
zadavil ga, odrl kožo in jo ustrojil!**

*(Vpije.) Ubil ga bom, slišite, jajca mu bom odrezal, nagačil ga bom – kaj me gledaš, ubil ga bom, ja, ubil, kar povej mu, če ga srečaš, reci, Fabio degli Alberini, Flamminio Carandini te bo razmesaril! – slišite, kar povejte mu, lahko bežiš, ampak ubežati mi ne moreš, ne bom odnehal, dokler se ne maščujem, slišiš! *(Enkrat mimo priteče Clemenzia, ki je namenjena k Špeglu poročat Lelii o tem, da jo je oče razkrinkal; ko sliši, kaj prepeva Flamminio, je še bolj iz sebe.)**

[ref.]

Vse sem ti dal, ljubezen, zaupanje, vse, pa si me izdal ...

Vse si dobil, vse, kar si hotel, vse, pa si naju ubil ...

Prevarant, podlež, kača, Juda Iškarjot!

Šele ko boš mrtev ležal, si bova bot!

Vse sem ti dal, ljubezen, zaupanje, vse, pa si me izdal ...

Vse si dobil, vse, kar si hotel, vse, pa si naju ubil ...

Prevarant, podlež, kača, Juda Iškarjot!

Šele ko boš mrtev ležal, si bova bot!

(Med petjem odide.)

10. prizor

Pri Bellenzinijevih.

Virginio prihiti, v naglici in obupu neuspešno odklepa vrata doma.

VIRGINIO

Moj bog, moj bog, kakšna sramota! Če Gherardo izve, da preoblečena v moškega živi pri nekem meščanu ... *(Iz tresočih rok mu padejo ključi.)* Ne sme izvedeti! *(Tolče po vratih.)*

© Jera Ivanc

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

Clemenzia, Scatizza! (*Pobere ključe in spet poskusi odkleniti vrata.*) Takoj jo moramo najti.
Clemenzia! Scatizza!

Pride Gherardo. Ko ga Virginio zagleda, se strašno prestraši. (Gherardo mogoče ves čas malo poprdeva, ampak so na to vsi, ki ga poznajo, že navajeni.)

Gherardo je pretirano prijazen, na trenutke že kar osladen, Virginio pa neverjetno živčen in zato pretirano blebetav.

GHERARDO

Dober dan, Virginio! Je kaj narobe? Saj si čisto bled. Pa ne da je Lelia –

VIRGINIO

Ne ne ne ne ne, kje pa, dragi Gherardo, kje pa. Ravno kar sem se vrnil iz samostana, nevesta se posveča duhovnim pripravam, že cel dan moli v osami in tišini, zato je tudi nisem hotel motiti in sem se s svetimi sestrami dogovoril, da jo bodo pospremile naravnost k obredu ...

GHERARDO

Redovnice kot družice moji nevesti? ... To je vendar sijajno! Povej mi, Virginio, prijatelj stari, Lelia, se veseli poroke?

VIRGINIO

Seveda, komaj čaka, revica je do konca vzhičena, rekla je »Očka, tako se veselim nocojšnje poroke z Gherardom, da si sploh ne moreš predstavljati, kako!« in mi skočila v objem in čutil sem, kolikšna sreča preveva vsako vlakno njene biti. Ves čas je govorila samo o tebi. Gherardo to, Gherardo ono ... še zdaj mi odzvanjaš v ušesih.

GHERARDO

Nisi rekel, da moli v tišini in osami?

VIRGINIO

...?

No, seveda, sposobno dekle je, pa lahko počne več stvari hkrati ... ne?

GHERARDO

(V hipu spremeni ton.) Virginio! Ne brij norcev iz mene! Tudi jaz sem bil v samostanu.

VIRGINIO

Res? To je pa čudno, da se nisva srečala.

GHERARDO

Z vrtnarjem sem govoril. In veš, kaj mi je povedal? *(Virginio se spreneveda, pretirano zmiguje z rameni, dviguje obrvi ipd.)*

Da Lelie že dva tedna ni v samostanu –

VIRGINIO

Ni mogoče! S kom sem se potemtakem menil, če ne z Lelio?

GHERARDO

Da Lelie že dva tedna ni v samostanu, ker oblečena v fanta živi pri nekem meščanu!

VIRGINIO

Ni mogoče!

GHERARDO

Sprenevedaj se, kolikor te je volja, prišel sem ti povedat, da poroka odpade! S tako vlačugo, kot je tvoja hči, ne bom sramotil dobrega imena svoje hiše! Brez dote že ne!

VIRGINIO

(V hipu spremeni ton.) Dobrega imena tvoje hiše!? Ha ha ha! Ne, ne, dragi moj, poroka odpade zato, ker jaz pravim, da odpade! Ker jaz ne bom sramotil dobrega imena svoje hiše zaradi vlačuge, kot je tvoja hčerka, ki se javno vlačí okoli, pa ne s kakšnim uglednim meščanom, ne, ne, ampak z navadnim služabnikom!

GHERARDO

Kaj si rekel?

VIRGINIO

Da je navadna vlačuga, ker jo je moj Scatizza danes dopoldne videl, kako se pred tvojo hišo liže z nekim služabnikom Fabiem!

(Replike se hitro prevesijo v kričanje, prerivanje in pretep.)

GHERARDO

Ti ...

VIRGINIO

Ti ...

EDEN ČEZ DRUGEGA *(ad libitum)*:

Pasji sin!

Spusti me!

Skopuh!

Prdec stari!

Pohotnež!

Zvodnik!

Stiskač!

...

(In tako dalje, dokler ne omagata.)

VIRGINIO

(Spravljivo, a v resnici zvito.) Poslušaj, Gherardo, nič še ni izgubljeno. Za nekaj malega dobre volje s tvoje strani *(namiguje na denar)* sem pripravljen spregledati sramotno zvezo tvoje hčerke in te sprejeti nazaj kot ženina.

GHERARDO

(Poklapano izvleče velik mošnjiček, a ga tik pred zdajci spravi nazaj.) Čakaj malo! Jaz sem za nekaj malega dobre volje s tvoje strani pripravljen spregledati sramotno pustolovščino tvoji hčerki in jo sprejeti nazaj kot nevesto!

VIRGINIO

(Izvlače majhen mošnjiček, gleda Gherardovega velikega, in se odloči,) Velja. *(a ga takoj spravi nazaj.)* Ampak nič brez dokazov. Najprej greva k tebi, da iztisneva resnico iz Isabelle,

GHERARDO

potem pa še iz Lelie.

(Sežeta si v roke, vstajata, polomljena odhajata, zmajeta z glavami.)

Prepričan sem bil, da dneve preživlja v molitvi ...

VIRGINIO

Tudi jaz, tudi jaz ...

GHERARDO

Tako jo bom ...

VIRGINIO

Tudi jaz, tudi jaz ...

(Že ju ni več.)

11. prizor

Pri Špeglu.

Iz gostilne prihajata Lelia in Clemenzia. Clemenzia je zasopla in popolnoma iz sebe.

CLEMENZIA *(Lelii)*

Nisem mogla kokoši načrt brez dote svete sestre lažejo za Fabrizia ker Scatizza da v tihi molitvi jaz pa vse priprave in še Fabio ima petardo z Isabello Crivello Carandini degli Alberini Iškarjot te bo razmesaril – moj bog – *(omedli in nerazumno momlja.)*

LELIA

Kaj praviš? *(Prisloni uho čisto h Clemenzijinim ustom, posluša.)* Načrt je šel po zlu?

Panika zgrabi tudi Lelio. Clemenzia se ne odziva, še vedno nerazumno momlja, zato jo z vleče v gostilno. Pride ven.

LELIA

Fabio je naredil, kar je naredil, zdaj je čas za Lelio!

(Odide.)

Intermezzo (Fabrizio in Isabella)

**Drage dame in gospodje, tole zadnja je medigra,
ki pove, da sva planila drug po drugem kakor tигра.
Meni nič in tebi nič sva rimala glavič-pestič,
med cezuro pa sklenila, da se bova poročila,
kljub temu, da sva oba precej svobodnega duha.
A za samostojno pot nama bo dota prav prišla.**

III. dejanje

Pri Foianijevih.

Na oknu slonita Isabella in Fabrizio, nežna sta, intimna.

ISABELLA

Fabio, vseeno mi je, če si Fabrizio, važno, da imaš tiča in da je moj.

FABRIZIO

Tvoj! Za vedno tvoj.

Se poljubita, Isabella se z okna umakne v notranjost sobe.

Pride razkačeni Flamminio s pesmijo na ustih, a se takoj, ko zagleda Fabrizia, potuhne.

FLAMMINIO

Ubil ga bom in razmesaril, ročno mu bom –

(Flamminio se potuhne, Fabrizio se steguje skozi okno, da bi odkril izvor petja, v tistem ga pokliče Isabella.)

ISABELLA *(off)*

Fabrizio, Fabrizio!

FABRIZIO

Že grem, ljubica. *(izgine)*

FLAMMINIO

(Zmeden.) Fabrizio? Kakšen Fabrizio? ... *(Se mu posveti.)* Seveda, potujoči prevarant! O njem so mi pripovedovali Pri Špeglu. *(Nekajkrat brčne v vrata in zagrozi s pestjo proti oknu.)* Ti bom že pokazal! Razkrinkal te bom! *(Odide.)*

Prideta Gherardo in Virginio.

GHERARDO

Za eno leto jo bom zaprl v sobo. In Pasquello tudi, samo potuho ji daje.

VIRGINIO

Jaz tudi. Lelio *in* Clemenzio.

GHERARDO

Tako je, naj vedo, kdo je glavni! Tukaj me počakaj.

Gherardo izgine v hišo. Virginio se šopiri pred hišo ter hodi gor in dol.

VIRGINIO

Tako je, naj vedo, kdo je glavni.

Iz hiše ritenski privihra šokirani Gherardo, zaleti se v Virginia, najbrž oba padeta.

GHERARDO

Ooooo ...

VIRGINIO

Ooooo ...

GHERARDO

Prav si imel. Našel sem jo *in flagranti, corpus delicti* na njej, ona pa: Fab-, Fab-, Fab-.

VIRGINIO

(Še vedno od bolečine pri padcu ...) Oooo ...

GHERARDO

Točno tako, ja. *(V mislih ima njun trenutni položaj, v katerem Gherardo leži na Virginii.)*

VIRGINIO

Oooo ... daj, malo dobre volje ...

GHERARDO

Kakšne dobre volje!? Po hčerki mi skače neki služabnik –

VIRGINIO

Saj, denar si mi dolžan!

GHERARDO

Ah. *(Izroči mu svoj mošnjiček.)*

(Skozi okno pogleda Fabrizio – Virginio si ga lahko precej dobro ogleda –, zajodla in spet izgine.)

FABRIZIO

Jodl-odl-ihu!

GHERARDO

Svinja umazana, hčerko si mi spridil, zdaj boš pa jodlal!? Takoj pridi dol, če imaš jajca!
(Virginio ga medtem osupel cuka za rokav.)

VIRGINIO

Ooooo, ooooo, to je vendar ... moja Lelia, to je moja Lelia ...

GHERARDO

Kaj stokaš?

VIRGINIO

To je moja Lelia ... *(pobesni)* ... in ti, ti si tisti meščan, pri katerem služi kot paž! *(Se spravi nadenj.)* Lažnivec! Prevarant! Izrabil si jo, zdaj bi jo pa vrnil, kaj!

GHERARDO

Au, ne, to je paž, s katerim ima razmerje Isabella! To je Fabio!

VIRGINIO

To je Lelia, preoblečena v paža!

GHERARDO

To ni Lelia, to je Fabio!

VIRGINIO

To ni Fabio, to je Lelia! Svete sestre so mi natančno opisale njeno obleko.

VIRGINIO

To ni Lelia, to je – *(Nenadoma se obema posveti.)* Gherardo –

GHERARDO

Virginio –

OBA

Lelia je Fabio. Moja hčerka ima razmerje s tvojo hčerko!

(Najprej sta osupla, nato planeta drug po drugem in se kriče zmerjata.) Ti si kriv! Ti in tvoja vzgoja!

FABRIZIO

(Na oknu.) Lahko, prosim, tiše, moja zaročenka počiva! *(Sliši se smrčanje.)*

Takoj prenehata s pretepom in se strašno prijazno odzoveta.

VIRGINIO

Ljuba hčerka ...

GHERARDO

Draga nevesta ...

FABRIZIO

Tadva sta scela trčena. *(Glasno.)* Jaz nisem niti tvoja hčerka niti tvoja nevesta, ampak sem ženin gospodične Isabelle.

Flamminio zaloputne okno, Virginio in Gherardo sta, jasno, popolnoma osupla.

OBA

Uboga moja punčka, popolnoma se ji je zmešalo!

(Lotita se drug drugega.) Tvoja hči jo je spridila! Ti si kriv! Ti in tvoja vzgoja!

GHERARDO

Vrni mi denar, s tako norico se že ne bom ženil! *(Iztrga mu mošnjiček iz rok.)*

OBA

Prdec! Prevarant! Svinja! Stiskač! Pohotnež! ...

Med kričanjem in prerivanjem pride Flamminio s Heleno.

FLAMMINIO

Oprostite ...

OBA *(Prenehata s prerivanjem in ga nahrulita.)*

Kaj bi rad?

FLAMMINIO

Moje ime je Flamminio Carandini in prihajam zaradi določene osebe, ki je trenutno v tej hiši in je do nedavna pod imenom Fabio degli Alberini služila pri meni kot paž, zdaj pa se izdaja za –

VIRGINIO

Pri tebi kot paž! *(Poskoči.)* Ti! Ti si pohujšal mojo hčerko! *(Skoči nanj.)* Ti si kriv, on je kriv!

Loti se ga tudi Gherardo. Helena mu skuša pomagati. Vpijejo en čez drugega.

GHERARDO

Nevesto si mi spridil!

VIRGINIO

Tu imaš izkoriščati mlada dekleta!

FLAMMINIO

Na pomoč! Au!

HELENA

Pustita ga!

VIRGINIO

Zaradi tebe noče biti več dekle, le kaj si ji storil!

GHERARDO

Namesto z mano se je poročila z mojo hčerko!

FLAMMINIO

Au! Pustite me!

HELENA

(Vse prevpije.) Če ga takoj ne izpustita, bom po celem mestu raztrobila, da sta moja redna gosta!

(Starca prenehata z mlatežem, vse otrpne, v tistem Fabrizio odpre okno, da bi nahrulil kričače, ampak ga zaradi tišine takoj zapre nazaj. Flamminio se odkašlja in nadaljuje.)

FLAMMINIO

Torej, če nadaljujem – mladenič, ki se je izdajal za Fabia, v resnici ni Fabio,

VIRGINIO in GHERARDO *(hkrati)*

Ampak moja hčerka (zaročenka).

FLAMMINIO

Ne ne, gre za prvovrstnega prevaranta, ki je opetnajstil tudi tole gospodično tule, na katero sem naletel, ko sem Pri Škisu zbiral dokaze proti njemu. Ne vemo, kako mu je zares ime,

ampak trenutno se izdaja za odposlanca ferrarskega vojvode, gospodični pa je natvezil, da je sestro in očeta izgubil med plenjenjem Rima, (*Virginio in Gherardo se spogledata*) da govori šestdeset jezikov –

VIRGINIO

Šestdeset! Kaj takega lahko natvezi samo ...

FLAMMINIO

in da mu je ime Fabrizio.

VIRGINIO

(*Od veselja začne skakati in vpiti.*) Fabrizio! Moj sin, moj Fabrizio, moj mali fantek, vedel sem, vedel sem ...! (*Objema vse po vrsti.*)

(*Nekje med kričanjem skozi okno spet pogleda Fabrizio, da bi nadrl kričače, pa sliši Virginia, kako vzklika njegovo ime.*)

FABRIZIO

Očka!

VIRGINIO

Fabrizio!

FABRIZIO

Si to res ti!? Očka!

V naslednjem hipu plane skozi vrata očetu v objem, Gherardo, Flamminio in Helena odletijo na vse strani. Oče in sin si nekaj povedi izmenjata (še) v italijanščini (ad libitum).

FABRIZIO

Živ si, živ si ...!

VIRGINIO

Ti tudi, moj ljubi sinko, moj Fabrizio ...

FABRIZIO

Očka, moj očka. In Lelia?

VIRGINIO

Tudi.

FABRIZIO

In Clemenzia?

VIRGINIO

Tudi. In Scatizza tudi. Moj ljubi fantek, moj Fabrizio (*itn. brez prestanka; oklene se ga, ga poljublja in ga ne spusti več.*)

FABRIZIO

S to brado te sploh nisem prepoznal! Očka, moj očka, kako sem srečen ...

Priteče Lelia, še vedno kot Fabio. Zrcalni sliki nekaj trenutkov strmita druga v drugo in si potem z vriskom planeta v objem. Takoj zatem si verjetno izmenjata poseben pozdrav, ki sta si ga izmislila še kot otroka in je bil samo njun. Vsi ostali osuplo strmijo.

LELIA

Fabrizio! Vedela sem!

FABRIZIO

Lelia! (*Lelia ga mahne.*) Auva!

FLAMMINIO

Fabio ...

LELIA

Za vse klofute, ki sem jih danes prestregla namesto tebe!

GHERARDO

© Jera Ivanc

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

Moja zaročenka ...

FABRIZIO

(Jo poljubi.) Hvala za Isabello.

Gherardo je nastavljal roko Virginu, naj mu plača (ker se je izkazalo, da je Lelia res pobegnila in se preoblekla v moškega), Virginio se obotavlja, se spravlja k stvari, a transakcijo prekine Lelia. (Na koncu oba mošnjička pristaneta pri Fabriziu.)

LELIA

(Virginu in Gherardu, med govorjenjem se preobrazi iz Fabia v Lelio.) Očka, gospod Foiani, z vsem dolžnim spoštovanjem, ampak jaz nočem nikogar drugega, razen njega –

FLAMMIO

Čudež!

Lelia zgrabi Flamminia in ga poljubi. Glasba. Virginio in Gherardo se spogledata.

VIRGINIO

Prav. Jaz sem srečen, imam Fabrizia.

GHERARDO

(Skomigne z rameni.) Tudi meni je prav.

ISABELLA *(off)*

Fabrizio! Fabrizio!

FABRIZIO *(steče v hišo)*

Isabella! Isabella!

VIRGINIO *(za njim)*

Fabrizio, Fabrizio!

Priteče zasopihana Clemenzia.

CLEMENZIA

Kaj sem zamudila? (*Zagleda najprej Lelio in Flamminia, potem na oknu še Fabrizia in Isabello, iz grla se ji iztrga krik sreče.*) Fabrizio! Fabrizio, moj mali fantek! Pet let sem ...
(*Steče v hišo.*)

*Medtem se je zabava pri Foianijevih razživela:
Iz hiše priteče Helena, za njo Gherardo in Virginio.*

Od nekod Crivello, za njim Clemenzia.

Iz hiše Scatizza, za njim Pasquella.

Lovu ljubimcev se priključita še Flamminio in Lelia, potem še Fabrizio in Isabella.

Tekajo čez oder, eden za drugim, in se kličejo, brat sestro, sestra brata, oče hčer, sin očeta, ljubimec ljubimko, sluga gospoda, prijatelj prijatelja in tako dalje in tako dalje, dokler nihče več ne ve, v kateri vlogi je.

Epilog

**V mikrokozmosu igramo vsak dan raznovrstne vloge,
sestre, brate, sluge, hčerke, starše, strice in soproge.
Mnogim so že tri odveč, mi jih hočmo vedno več,
cvetober najlepših vlog pa šparamo si za zvečer.**

**Makrokozmosa, seveda, to nikakor ne zadeva,
in ga eno figo briga, kaj verjamemo, da miga
okrog česa in kaj ne – bo že privlačnost uredila,
da bo zvezda zmer na sred in zmeri kdo v njen tir ujet.**

Bli smo ujeti v svet *Prevar*,

a naše vloge so odigrane –
pot nam iz vseh por mezi,
zdaj ste na vrsti vi.
Če vas že srbijo prsti,
da bi topli z njimi dlan – kar,
polepšali nam boste dan.
A upoštevajte pripis –
nikar, nikar ne vpijte bis.

Konec.

Epilog, kot ga je za uprizoritev napisal Gašper Tič:

Smo v enaindvajsetem stoletju, vladata nam znanost um,
a človek vselej isti je, zamenja le kostum.
Da zemlja je okrogla, več nihče ne dvomi,
a srce enako se kot v šestnajstem stoletju zlomi.

Dandanes žal srce ne vlada, glavni je denar
je sodobnemu človeku za ljubezen malo mar.
Uspel je že na luno odletet, pa revež še na zemljici ne zna živeti!

Ker, prepričan v svoje mojstrstvo prevar, je prezrl kar pomembno stvar!
Planet naš res je eden, a svetova sta vseeno dva,
različne so v njiju prevare doma.
V enem mu res nudijo oblast, v drugem, našem, so vsem v slast!
V teatru se prevara, ko ugasne luč, konča, življenju vašemu kaj lepega prida,
vas zabava, nasmeji, da v resničnem svetu manj boli.
Da svoje lažje zmorete vloge,

VSI: ko ste

GHERARDO: starši

VIRGINIO: starci,
LELIA ISABELLA: hčerke
FABRIZIO: in sinovi,
CLEMENZIA: dojilje,
PASQUELLA: gardedame,
FABRIZIO: ljubimci,
FLAMMINIO: pesniki,
SCATIZZA: sluge,
CRIVELLO: pijanci,
HELENA: ma tudi kurbe,
LELIA: no ... ljubimke,
PIETRO: (smeh) študenti,
FRULLA: kuharji
AGIATO: in predvsem abonenti.

Pridite vsakič, ko življenje dela vas nesrečne, skupaj spomnimo se na vrednote večne.

Čeprav učijo nas, da misliti tako je greh, so to umetnost in ljubezen,

VSI: Smeh!

Za danes hvala vam, zdaj bomo se razšli,

preden pa vstanete, ogrejte si – dlani!